

РОССОХА Владимир Васильевич – доктор экономических наук, профессор, главный научный сотрудник отдела проблем отраслевого и территориального управления, Национальный научный центр “Институт аграрной экономики” (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10, e-mail: Rossokha@ukr.net).

ПРОНЬКО Людмила Николаевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: pronkoL@ukr.net).

УДК 342.5

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ©**

А.Л. ПРАВДЮК,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Відзначено що реформування місцевого самоврядування є одним із пріоритетних завдань розвитку української державності у сучасних умовах. Прагнення України стати повноцінним членом європейського співтовариства та подальший розвиток як правової держави неможливий без розвитку територіальних громад. Наголошено, що місцеве самоврядування - одна з основ конституційного ладу. Визначено, що вирішувати місцеві питання й забезпечувати врахування інтересів територіальних громад та держави потрібно на рівні повноцінних партнерів. У статті проаналізовано стан і тенденції розвитку місцевого самоврядування, розглянуто теоретичні та методологічні аспекти територіальної громади як особливої форми публічної влади, конституційно-правової, територіально-функціональної системи, визначено особливості складання статуту громади, представлено зарубіжний досвід територіальної організації місцевого самоврядування. Окреслено, що за допомогою правових актів регулюється велика група муніципальних відносин майже в усіх сферах життєдіяльності громади, а статут територіальної громади має стати основним локальним нормативним актом самоорганізації населення.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальна громада, статут, система місцевого самоврядування.

Літ. 31.

© А.Л. ПРАВДЮК, 2017

Постановка проблеми. Прагнення України стати повноцінним членом європейського співтовариства та подальший розвиток як правової держави неможливий без розвитку територіальних громад. Згідно статті 1 Конституції України Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава[1]. Місцеве самоврядування є тим самим необхідним елементом демократичної та правової держави. Саме на рівні територіальних громад формуються основи громадянського суспільства, закладається підґрунтя соціального, економічного та культурного розвитку країни. Між тим, сьогодні відносини між державою та територіальними громадами формуються не на принципах рівноправ'я та партнерства, а на основі підлеглості та підзвітності. Виходячи з цього, територіальні громади сьогодні фактично позбавлені ресурсів для розвитку та можливостей самостійно захищати свої інтереси, що призводить до занепаду всього місцевого самоврядування[2, с 244-251].

Без самоврядування ефективний розвиток країни неможливий. Повноваження і фінансові ресурси мають бути передані з центру на місця, а послуги – бути максимально наближеними до людини, як того вимагає ратифікована Україною Європейська хартія місцевого самоврядування. У підсумку, нова система державного управління повинна забезпечити розвиток України як правової європейської держави з високим рівнем життя, розвиток соціальних стандартів, культури та демократії [3, с.31].

Проведення реформи децентралізації влади, зокрема в частині реформатування ряду складових елементів системи місцевого самоврядування, підіймає на новий рівень ступінь актуальності питання щодо витоків та сучасного змісту інституту місцевого самоврядування в незалежній Україні. Процес конституювання інституту місцевого самоврядування з моменту проголошення незалежності і до сьогодні все ще знаходиться в активній стадії трансформування [4, с. 45-48].

Місцеве самоврядування існує поряд з державою, а тому для підвищення ефективності управління, держава намагається законодавчо закріпити та на практиці підтвердити незалежність органів місцевого самоврядування від державних органів, і це можливо лише на шляху децентралізації державної влади, тобто передачі частини державних повноважень органам місцевого самоврядування. Зрозуміло, що децентралізація державної влади може відбуватися й шляхом делегування повноважень місцевим інститутам державної влади (місцевого управління), а ні місцевого самоврядування[5, с.323-329].

Розвиток місцевого самоврядування, хоча й має в Україна значний історичний досвід, помітно відстає від світових та загальноєвропейських тенденцій, а точніше кажучи на цьому шляху ми мало в чому відійшли від колишніх методів та принципів “жорсткої централізації влади” [6, с. 20].

Сьогодні, на жаль, переважає думка, що усі проблеми територіальної громади – від бездіяльності влади. Дійсно, перелік невирішених проблем громадах є дуже типовим – це перебої із водопостачанням, забруднення територій та відсутність системи вивезення та переробки побутових відходів, критичний стан житлово-комунальної сфери, транспортної інфраструктури, системи охорони здоров'я, погані дороги, неякісна освіта, санітарно-епідеміологічна та криміногенна небезпеки, і, головне, – тотальна корупція, яка охопила практично всі сфери управлінської діяльності та функціонування суб'єктів господарювання на території. Для вирішення цих та інших проблем традиційних управлінських підходів та засобів вже недостатньо. Особливої уваги

набуває процес їх невідкладного розв'язання сьогодні, коли Україна переходить на нові рейки свого життя, коли починають реалізовуватися реформи, здійснюється децентралізація влади, бюджетної та податкової сфери тощо [7,с.182]. Враховуючи вищенаведене, постає питання необхідності вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення, викликаного трансформаціями в політичній системі суспільства, проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, впровадженням конструктивного соціального партнерства між центром та територіями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження вітчизняного місцевого самоврядування ведуться в різних напрямках. Зокрема, становлення та зокрема, становлення та розвиток місцевого самоврядування вивчають Г. Заболотний [15], О. Мельничук [14], В. Пархоменко, А. Ткачук та інші. Фінансово-економічні його складові аналізуються в працях Ю. Дехтяренка, В. Кравченка [12], О. Лебединської та ін. Правові аспекти розглядаються М. Баймуратовим [6], О. Батановим, П. Біленчуком, В. Кампо [10], А. Коваленком, М. Корнієнком [9], В. Кравченком [12], О. Серьогін [18], М. Орзіхом, В. Погорілком, М. Пухтинським, О. Сушинським та ін. У політичному контексті місцеве самоврядування досліджують В. Борденюк, І. Дробот, В. Ковальчук, М. Пухтинський, С. Рябова, С. Саханенко, В. Шарийта ін., а його управлінський аспект – В. Авер'янов, П. Ворона, В. Куйбіда, Р. Плющ, П. Покатаєв, В. Толкованов, Ю. Шаровта. Територіальний розвиток та управління містом розглядають В. Бабаєв, О. Бобровська, В. Вакуленко, О. Васильєва, І. Дегтярьова, О. Ігнатенко, Т. Кравченко, В. Мамонова, Ю. Молодожен, В. Наконечний, М. Орлатий, В. Удовиченко та ін.

У юридичній науці поняття “територіальна громада” немало і не має єдності визначень та підходів дослідження. Серед усього їх кола умовно можна вирізнити такі концептуальні підходи, як територіальний, інтелектуально комунікативний, публічно-правовий та комплексний. Виокремлення їх базується на визнанні науковцями тієї або іншої ознаки територіальної громади або їх сукупності як основоположної, понятійно-утворюючої. Територіальний підхід до визначення поняття територіальної громади пов'язаний з використанням такої характеристики, як постійне проживання осіб на території певного населеного пункту, і відповідним застосуванням термінів “населення”, “жителі”, “громадяни, які мешкають на території”, “територіальний колектив” тощо [8, с. 62-72].

В своїх працях Корнієнко М. визначає територіальний колектив як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, ототожнюючи його з населенням відповідної адміністративно-територіальної одиниці [9, с. 17]. Кампо В. вказує, що початковим суб'єктом місцевого самоврядування фактично виступає територіальний колектив в особі жителів села, селища або міста [10, с. 70-71].

Тихомиров Ю. вживає термін “соціальна спільнота”, під яким розуміє населення міст, сіл [11, с. 170]. В працях Кравченко Т. зазначає, що ступінь розвитку місцевого самоврядування залежить, зокрема, і від прагнення кожного члена територіальної громади “допомогти одне одному реалізувати свої надії та інтереси” [12, с.69]. На її думку, розвиток територіальної громади може забезпечуватися єдиним, всеохопним (всебічним) процесом стратегічного планування, який “залучає представників від усіх частин громади та проводиться органами й посадовими особами місцевого самоврядування” [12, с.69]. До інструментів розвитку громади автор відносить і ініціативи будь-якого масштабу, до реалізації яких залучаються різні групи, об'єднані спільною орієнтацією на покращення якості життя в їх громаді.

Відаючи належне напрацюванням вчених-юристів в дослідженні питань місцевого самоврядування, територіальних громад, необхідно відзначити, що окремі аспекти місцевого самоврядування як особливої форми публічної влади територіальних громад, конституційно-правові засади місцевого самоврядування, територіально-функціональну систему місцевого самоврядування, складання статуту територіальної громади, зарубіжний досвід територіальної організації місцевого самоврядування залишаються недостатньо вивченими, потребують систематизації та вдосконалення.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є систематизація існуючих теоретичних підходів щодо визначення правового статусу територіальних громад в Україні та розробка практичних рекомендацій щодо механізмів реалізації територіальними громадами своїх прав та інтересів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно чи під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування – вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та Законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [13, с.45-49]. Одним із завдань, яке потребує нагального вирішення, є проведення державно-правової реформи, складовою частішою якої є побудова ефективних систем державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Значною мірою її результативність залежатиме від правильного вибору стратегії подальшого розвитку державно-управлінських інститутів, від реалізації положень Конституції України, від стану правової культури в суспільстві, від досконалої організації місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування. Впровадження адміністративної реформи, вдосконалення діяльності місцевого адміністративного апарату та органів місцевого самоврядування неможливі без глибокого наукового обґрунтування, без дослідження їх організаційно-правових аспектів. При вивченні проблеми особливо слід зосередити увагу на специфіці регіонів, бо її врахування певною мірою визначає результативність роботи місцевих органів влади [14, с. 1]. Реальне, а не декларативне розширення прав місцевого самоврядування. Не змагання між урядом і Президентом - хто керуватиме місцевими адміністраціями, а перенесення важелів влади до місцевих рад та їх виконавчих органів. Ключове завдання - забезпечення фінансової та ресурсно самодостатності місцевих рад. Водночас розширення повноважень місцевого самоврядування не повинно зруйнувати цілісність та єдність системи державного управління. Кожний рівень організації влади (самоврядування) мусить виконувати свої, притаманні лише йому функції, а система влади повинна діяти як єдиний організм. Головним на шляху становлення ефективного місцевого самоврядування в Україні та соціально-економічного розвитку держави є проблема формування інституту комунальної власності, обсягу повноважень органів місцевого самоврядування у здійсненні права власності на комунальне майно [15, с. 34]. Необхідність посилення політичного статусу місцевого самоврядування як низового рівня публічної влади доводиться у багатьох наукових працях, але, однозначно, це має підкріплюватись не тільки посиленням на загальновизнані європейські стандарти

та принципи демократії, але й більш реальними факторами, які підкреслювали б дієвість управлінської діяльності децентралізованої влади. Систематизація реформ з погляду пріоритетності має бути задана обновленню Конституцією, яка б гарантувала підвищений політичний статус та європейські стандарти місцевого самоврядування. Світовий досвід і практика свідчать, що починати процес реформування треба з розбудови фундаменту територіальної організації влади, з формування економічно спроможної громади, з реформування адміністративно-територіального устрою [16, с. 93].

У відповідності до законодавства місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування [17].

Територіальна громада, поєднуючи в собі одночасно як функції низової адміністративно-територіальної одиниці, так і функції носія місцевого самоврядування, інституту місцевої влади виконує важливі суспільні функції з метою задоволення захисту законних прав та інтересів громадян [18, с.362].

В Україні територіальні громади являють собою первинний головний суб'єкт місцевого самоврядування. І розвиток кожної окремої територіальної громади, з однієї сторони, впливає на розвиток конкретних органів місцевої влади, а, з іншої сторони, – на розвиток місцевого самоврядування всієї країни. Тобто, від якості та ефективності діяльності територіальних громад залежить “дієвість” як усього механізму державного управління в цілому так і місцевого, зокрема [19, с.9-13]. Враховуючи європейський вектор розвитку державності України, питання щодо правового статусу місцевого самоврядування як суб'єкту різних видів права є досить актуальним. Вважаємо, що без визначення правового статусу місцевого самоврядування неможливо взагалі будувати систему правовідносин цього суб'єкта права, оскільки територіальна громада, будучи особливим суб'єктом місцевого самоврядування та виступаючи носієм відповідних обов'язків та права, безумовно вступає в різні правовідносини з приводу різноманітних видів діяльності з іншими суб'єктами права. У загальнотеоретичній юридичній літературі дефініцію “правовий статус” визначають як систему прав, свобод і обов'язків, котрі знайшли своє чітке правове закріплення в нормах права. П.М. Рабінович визначає правовий статус особи як комплекс її суб'єктивних юридичних прав та юридичних обов'язків [20, с.84]. Правовий статус об'єктивно відображає як позитивні, так і негативні ознаки реально діючої політико-правової системи.

Н.М Оніщенко, О.В. Зайчук вказують що правовий статус – це система законодавчо встановлених та гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів та обов'язків суб'єкта суспільних відносин. Саме тому його характеристика пов'язується із сутністю тієї соціальної системи, у межах якої правовий статус виникає та функціонує. Він є частиною, елементом суспільства. Правовий статус значно дестабілізується під впливом соціальної напруги, політичного протистояння, зростання рівня злочинності, екологічних катастроф та шоківих методів проведення різноманітних реформ. Однак в сучасних умовах складаються і позитивні тенденції правового статусу. Серед них — формування нової законодавчої бази правового статусу, що засновується на міжнародно-правових стандартах [21, с. 366].

За останній рік було розроблено та затверджено низку нормативно - правових актів та інших документів, які безпосередньо торкаються питань реформування місцевого самоврядування, децентралізації влади, співробітництва та забезпечення спроможності територіальних громад, серед яких: Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження Кабінету Міністрів України №333-р від 01.04.2014 р.) [22]. та відповідний план заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України №591-р від 18.06.2014 р. та №349-р від 08.04.2015 р.) [23;24], закони України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” (№157-VIII від 05.02.2015) [25], “Про співробітництво територіальних громад” (№ 1508-VII від 17.06.2014 р.) [26], Методика формування спроможних територіальних громад (постанова КМУ №214 від 08.04.2015 р.) [27] та інші. Зазначені нормативні документи регулюють відносини між двома або більше територіальними громадами з метою забезпечення їх комплексного соціально-економічного розвитку, а також визначають базу, інструменти, алгоритм та критерії, із застосуванням яких можна створити спроможну територіальну громаду шляхом добровільного об’єднання декількох громад, що проживають на цій території. Під час розроблення та впровадження зазначених нормативно-правових актів поняття “спроможної територіальної громади” широко обговорювалося науковцями та практиками[8,с 62-72]. У Практичному посібнику з питань формування спроможних територіальних громад під спроможною територіальною громадою розуміється така громада, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення[28,с.4].

Діяльність місцевого самоврядування неможливе без економічної основи складовим елементом якої є доходи місцевих бюджетів, що виступають надійною та стабільною основою фінансової бази місцевої влади. Здатність місцевого самоврядування забезпечити ефективне функціонування територіальних громад та вирішувати питання їх соціально-економічного розвитку потребує належного фінансового забезпечення та дотримання принципу децентралізації влади. Разом з тим нинішня модель бюджетних відносин в Україні, навіть після її реформування у 2015 році характеризується надмірною централізацією податкових надходжень, асиметрією між зобов’язаннями та доходами органів місцевого самоврядування. Тому питання оптимального розмежування податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами набувають особливої актуальності в умовах проголошеного державою курсу на бюджетну децентралізацію. Уряд України відзначив, що головним його здобутком у 2015 році стала бюджетна децентралізація, яка дозволить збільшити бюджети місцевих громад і залишити ту податкову базу, на якій формувались місцеві бюджети у минулому році. Усі податки матимуть цільове призначення [19,с 9-13].

Європейська Україна неможлива без дотримання принципів європейської політики, а саме регіоналізації і децентралізації. Так, у Європейській хартії місцевого самоврядування (ЄХМС), прийнятій 15 жовтня 1985 р. і ратифікованій відповідним Законом України 15 липня 1997 р. [29;30], закріплено основні принципи місцевого самоврядування, що будуються на основі локальної демократії та автономії: правова, адміністративна (організаційна) і фінансова самостійність органів місцевого самоврядування. Повне відтворення цих принципів у вітчизняному законодавстві (у

тому числі, на конституційному рівні) є умовою і способом виконання взятих на себе Україною зобов'язань з питань місцевої демократії. На сьогодні ЄХМС є основним міжнародно-правовим документом з питань місцевого самоврядування для країн-членів Ради Європи. Європейські стандарти публічного управління опрацьовані на регіональному рівні управління. У проекті Європейської хартії регіональної демократії [29] як основні засади регіонального самоврядування було визначено наступні принципи та вимоги щодо організації діяльності органів влади на регіональному рівні, виділимо окремі з них:

- демократичного врядування (ст. 3);
- громадської участі (ст. 4);
- належного врядування та адміністрування з акцентом на якість
- надання публічних послуг (ст. 6);
- лояльності та поваги до територіальної цілісності (дотримання Конституції, законів, суверенітету, національної єдності) (ст. 9);
- конституційного та законодавчого закріплення функцій, компетенцій, умов щодо створення системи регіонального самоврядування (ст. 11);
- правових гарантій та захисту вільного здійснення своїх функцій відповідно до Конституції та законів (ст. 21).

Важливою нормативною умовою функціонування територіальних громад та органів місцевого самоврядування є правові акти, прийняті в системі місцевого самоврядування. Принцип народовладдя (стаття 5 Конституції України) означає, що народ здійснює публічну владу самостійно і незалежно, виключно у своїх інтересах [1]. Законодавчо унормована реалізація цього принципу на теренах української державності має сприяти реальному залученню громадян до управління державними справами, створювати умови для зменшення відчуження громадян від влади. Доцільно зазначити, що чинне законодавство України з питань місцевого самоврядування створило певні правові передумови для розвитку статутного права як складової частини процесу становлення і розвитку місцевого самоврядування в Україні: частиною першою статті 19 Закону України про місцеве самоврядування встановлено [17], що з метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах законодавства може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста. Інакше кажучи, вказаною нормою передбачено врегулювання певних суспільних відносин, що пов'язані з функціонуванням місцевого самоврядування, не тільки на основі закону, а й статутами громад. Це – статuti територіальних громад, рішення, прийняті на місцевих референдумах, регламенти місцевих рад, рішення рад, розпорядження сільських, селищних, міських голів, рішення виконавчих комітетів місцевих рад, договори про розмежування предметів відання місцевих рад та органів місцевої державної виконавчої влади тощо. Реалізація права видавати такі муніципальні акти є своєрідним засобом саморегуляції територіальної громади. В результаті проведення центральною владою реформи децентралізації влади, конституційно визначена система інституту місцевого самоврядування у 2015 році зазнала змін у вигляді введення додаткового елемента - старости, а також суттєвого реформування існуючого раніше елемента системи місцевого самоврядування: добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл. Водночас з формуванням великих територіальних утворень залишається не менш важливе завдання максимально наблизити місцеву владу до своїх жителів [4, с. 45-48].

Законопроект про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади, попередньо схвалений Постановою Верховної Ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII [31] в частині реформування місцевого самоврядування не передбачає інституту старост як елементу системи місцевого самоврядування, а також не містить згадки про добровільні об'єднання територіальних громад. Редакція ст. 140 Конституції України за згаданим Законопроектом не містить визначення місцевого самоврядування, на відміну від чинної редакції Конституції України. Натомість ч. 6 ст. 140 [31] передбачено нову назву для головної посадової особи територіальної громади - голова громади, замість сільського, селищного, міського голови. Також реформа децентралізації зумовила прийняття рішень шляхом місцевих референдумів в частині дострокового припинення повноважень голів відповідних громад та депутатів місцевих рад, проте практичної реалізації норм в частині дострокового припинення повноважень за рішенням місцевого референдуму реалізувати складно у зв'язку з відсутністю Закону України «Про місцеві референдуми».

Висновки. Викладене вище надає можливість зазначити, що носієм функцій місцевого самоврядування та функцій низової адміністративно-територіальної одиниці є територіальна громада, яка являє собою систему юридично закріплених прав та обов'язків жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, є самостійною адміністративно-територіальною одиницею, а також може бути добровільним об'єднанням жителів кількох сіл, які мають єдиний адміністративний центр. Враховуючи, що категорія “правовий статус місцевого самоврядування” є складним поняттям, її умовно можна розмежувати на частину “правовий статус” та частину “місцеве самоврядування”. Роль місцевого самоврядування в механізмі публічної влади та управління встановлена та визначена законодавством про місцеве самоврядування. Виконуючи конституційні функції в економічній, соціальній, культурній та інших сферах місцевого життя, забезпечуючи охорону громадського порядку, прав і свобод громадян, органи місцевого самоврядування за допомогою правових актів регулюють муніципальні відносини майже в усіх сферах життєдіяльності територіальної громади. Затверджений у відповідальності до законодавства статут територіальної громади є основним локальним нормативним актом самоорганізації населення.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР ; із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2952-VI від 01.02.2011 // Відом. Верховної Ради України.– 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Турчинов І. Є. Проблеми визначення правового статусу територіальних громад в Україні / І. Є. Турчинов. // Актуальні проблеми державного управління.. – 2010. – №1. – С. 244-251.
3. Видання Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні.. – 2013. – №1. – С. 31.
4. Максакова Р. М. Конституювання інституту місцевого самоврядування в Україні / Р. М. Максакова. // Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – №5. – С. 45-48.
5. Євтушенко О. Н. Проблеми децентралізації державної влади і місцеве самоврядування в Україні / О. Н. Євтушенко. // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : Наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2009. – №29. – С. 323-329.

6. Баймуратов М. О. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні / М.О. Баймуратов, В.А. Григор'єв. – Одеса: Юридична література, 2003. – 192 с.
7. Чикаренко І.А. Теоретико-методологічні засади формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : дис. докт. : 25.00.04 / Чикаренко Ірина Аркадіївна – Дніпро, 2016. – 433 с.
8. Бодрова І.І. Концептуальні підходи визначення поняття територіальні громади. / І.І. Бодрова. // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2004. – №7. – С. 62-72.
9. Корнієнко М.І. Пошук варіантів місцевого самоврядування ще продовжується / М. І. Корнієнко. // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – №4. – С. 15-19.
10. Кампо В.М. Деякі проблеми становлення і розвитку місцевого самоврядування / В. М. Кампо. // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1993. – №122. – С. 70-71.
11. Тихомиров Ю.А. Публичное право / Ю.А. Тихомиров. – Москва: Издательство БЕК, 1995. – 642 с.
12. Кравченко Т.А. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: аналіз сучасних наукових досліджень в Україні / Т. А. Кравченко. // Держава та регіони : наук.-виробн. журнал. – Серія «Державне управління». – 2015. – №1. – С. 68-75.
13. Ковалів М. В. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні / М. В. Ковалів, В. О. Іваха. // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць.. – 2015. – №824. – С. 45-49.
14. Мельничук О. Ф. Адміністративний апарат та органи самоврядування на Поділлі у другій половині ХІХ століття : дис. канд. : 12.00.01. / Мельничук О.Ф. – Київ, 2000. – 209 с.
15. Заболотний Г. М. Оновлена Конституція основа демократії / Г.М. Заболотний. // Стратегічні пріоритети: Науково аналітичний вісник Національного інституту стратегічних досліджень. – 2008. – №2. – С. 33-36.
16. Пронько Л. М. Становлення та розвиток місцевої влади в Україні / Л.М. Пронько // Економіка. Фінанси. Менеджмент актуальні питання науки і практики. – 2016. – №3. – С. 88-96.
17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997р. No 280/97-ВР [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Серьогін В. О. Конституційне право України навч. посіб. / В.О. Серьогін; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2010. – 368 с.
19. Гейда В. А. Види територіальних громад в Україні та особливості їх правового статусу / В. А. Гейда. // Європейські перспективи. – 2012. – №3. – С. 9-13.
20. Рабінович П.М С.А. Основи загальної теорії держави і права : посібник.- П.М. Рабінович. – 9-те вид.,зі змінами. – К, Львів:Край 2007. – 187 с.
21. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
22. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р // Офіц. вісн. України. – 2014 р.–№ 30. – С. 8. – Ст. 831.

23. Про внесення змін до плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.04.2015р.№ 349-р // Урядовий кур'єр від 26.05.2015. – 2015. – № 92.

24. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014р.№ 591-р // Урядовий кур'єр від 23.07.2014. – 2014. – № 131

25. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015№ 157-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http:// zakon4.rada.gov.ua /laws/show/157-19](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19)–Назва з екран

26. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014р. №1508–VII [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

27. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р.№ 214. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ KP150214.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150214.html).

28. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад – Київ: Проект ДІАЛОГ «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування в Україні», 2015. – 39 с. – (Асоціація міст України). - режим доступу : <http://www.auc.org.ua>

29. Європейська хартія про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. – 1997. – № 1-2. – С. 70-77.

30. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування.Закон України від 15.07.1997 р. № 452/97-ВР [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

31. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади:Постанова Верховної Ради України від 31 серпня 2015 року№656- VIII //Голос України.-2015.-№161

Список використаних джерел у транслітерації / References

1.Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR ; iz zminamy, vnesenymy zghidno iz Zakonom Ukrainy № 2952-VI vid 01.02.2011 // Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrainy.– 1996. – № 30. – St. 141.

2.Turchynov I. Ye. 2. Problemy vyznachennia pravovoho statusu terytorialnykh hromad v Ukraini / I. Ye. Turchynov. // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia.. – 2010. – №1. – S. 244–251.

3.Vydannia Derzhavnoho fondu spriyannia mistsevomu samovriaduvanniu v Ukraini.. – 2013. – №1. – S. 31.

4.Maksakova R. M. Konstytuiuvannia instytutu mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini / R. M. Maksakova. // Elektronne naukove vydannia «Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. – 2015. – №5. – S. 45–48.

5.Ievtushenko O. N. Problemy detsentralizatsii derzhavnoi vlady i mistseve samovriaduvannia v Ukraini / O. N. Yevtushenko. // Hileia. Istorychni nauky. Filosofski nauky. Politychni nauky : Nauk. visnyk : zb. nauk. prats / Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova, Ukrainska AN. - K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. – 2009. – №29. – S. 323–329.

6. Baimuratov M. O. Munitsypalna vlada: aktualni problemy stanovlennia y rozvytku v Ukraini / M. O. Baimuratov, V. A. Hryhoriev. – Odesa: Yurydychna literatura, 2003. – 192 s. – (Posibnyk).
7. Chykarenko I. A. Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia systemy upravlinnia innovatsiinym rozvytkom terytorialnykh hromad : dys. dokt.: 25.00.04 / Chykarenko Iryna Arkadivna – Dnipro, 2016. – 433 s.
8. Bodrova I. I. Kontseptualni pidkhody vyznachennia poniattia terytorialni hromady. / I. I. Bodrova. // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia. – 2004. – №7. – S. 62–72.
9. Korniienko M. I. Poshuk variantiv mistsevoho samovriaduvannia shche prodovzhuietsia / M. I. Korniienko. // Mistseve ta rehionalne samovriaduvannia Ukrainy. – 1994. – №4. – S. 15–19.
10. Kampo V.M. Deiaki problemy stanovlennia i rozvytku mistsevoho samovriaduvannia / V.M. Kampo. // Mistseve ta rehionalne samovriaduvannia Ukrainy. – 1993. – №122. – S. 70–71.
11. Tykhomyrov Yu. A. Pablychnoe pravo / Yu. A. Tykhomyrov. – Moskva: Yzdatelstvo BEK, 1995. – 642 s. – (Uchebnyk dlia yurydycheskykh fakultetov y vuzov).
12. Kravchenko T. A. Terytorialna hromada yak pervynnyi subiekt mistsevoho samovriaduvannia: analiz suchasnykh naukovykh doslidzhen v Ukraini / T.A. Kravchenko. // Derzhava ta rehiony : nauk.-vyrobn. zhurnal. – Serii «Derzhavne upravlinnia». – 2015. – №1. – S. 68–75.
13. Kovaliv M. V. Pravovyi status orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini / M.V. Kovaliv, V. O. Ivakha. // Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politekhnika". Serii: Yurydychni nauky : zbirnyk naukovykh prats.. – 2015. – №824. – S. 45–49.
14. Melnychuk O. F. Administratyvnyi aparat ta orhany samovriaduvannia na Podilli u druhii polovyni KhIKh stolittia : dys. kand. : 12.00.01. / Melnychuk O. F. – Kyiv, 2000. – 209 s.
15. Zabolotnyi H. M. Onovlena Konstytutsiia osnova demokratii / H. M. Zabolotnyi. // Stratehichni priorytety: Naukovo analitychnyi visnyk Natsionalnogo instytutu stratehichnykh doslidzhen. – 2008. – №2. – S. 33–36.
16. Pronko L. M. Stanovlennia ta rozvytok mistsevoi vlady v Ukraini / L. M. Pronko. // Ekonomika. Finansy. Menedzhment aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2016. – №3. – S. 88–96.
17. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997r. No 280/97-VR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Serohin V. O. Konstytutsiine pravo Ukrainy navch. posib. / V. O. Serohin ; MVS Ukrainy, Khark. nats. un-t vnutr. sprav. – Kh. : KhNUVS, 2010. – 368 s.
19. Heida V. A. Vydy terytorialnykh hromad v Ukraini ta osoblyvosti yikh pravovoho statusu / V. A. Heida. // Yevropeiski perspektyvy. – 2012. – №3. – S. 9–13.
20. Rabinovych P.M S.A. Osnovy zahalnoi teorii derzhavy i prava : posibnyk.- P.M. Rabinovych. – 9-te vyd.,zi zminamy. – K, Lviv:Krai 2007. – 187 s
21. Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs: pidruchnyk / O.V. Zaichuk, N.M. Onishchenko. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 688 s.
22. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 333-r // Ofits. visn. Ukrainy. – 2014 r.–№ 30. – S. 8. – St. 831.

23. Pro vnesennia zmin do planu zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.2015r. № 349-r // Uriadovyi kurier vid 26.05.2015. – 2015. – № 92.

24. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.06.2014r. № 591-r // Uriadovyi kurier vid 23.07.2014. – 2014. – № 131

25. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad. Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 157-19 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> – Nazva z ekrana

26. Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 17.06.2014r. № 1508–VII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua>.

27. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.2015 r. № 214. – Rezhym dostupu : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP150214.html.

28. Praktychnyi posibnyk z pytan formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad – Kyiv: Proekt DIALOH «Initsiatyva zakhystu prav ta predstavlenia interesiv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini», 2015. – 39 s. – (Asotsiatsiia mist Ukrainy). - rezhym dostupu : <http://www.auc.org.ua>

29. Ievropeiska khartiia pro mistseve samovriaduvannia // Mistseve samovriaduvannia. – 1997. – № 1 – 2. – S. 70 – 77.

30. Pro ratyfikatsiiu Yevropeiskoi khartii mistsevoho samovriaduvannia. Zakon Ukrainy vid 15.07.1997 r. № 452/97-VR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua>.

31. Pro poperednie skhvalennia zakonoproektu pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy shchodo detsentralizatsii vlady: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 31 serpnia 2015 roktsu № 656- VIII // Holos Ukrainy. – 2015. – № 161

ANNOTATION CONSTITUTIONAL LEGAL REGULATION LOCAL GOVERNMENT IN UKRAINE

PRAVDYUK Andrew,
Doctor of Law,
Associate Professor of Law,
Vinnitsa National Agrarian University
(Vinnytsia)

It is noted that reform of local government is a priority of Ukrainian statehood in modern conditions. Ukraine's desire to join the European community and further development of a legal state is impossible without the development of local communities. Emphasized that local government is one of the constitutional order of the state. Determined that address local issues and ensure consideration of the interests of local communities and the state need at full partners. The article analyzes the status and trends of local government, the theoretical and methodological aspects of the local community as a special

form of public authority, constitutional and legal, territorial and functional system, defines the peculiarities drafting the statute of community, presented foreign experience of territorial organization of local government. With regulations regulated a large group of municipal relations in almost all sectors of the community and the local community statute has become a major local regulation of the population self-organization.

Keywords: local government, local community charter, the system of local government.

Lit. 31.

АННОТАЦИЯ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ

ПРАВДЮК Андрей Леонидович,
кандидат юридических наук,
доцент кафедры права,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

Отмечено что реформирование местного самоуправления является одним из приоритетных задач развития украинской государственности в современных условиях. Стремление Украины стать полноценным членом европейского сообщества и дальнейшее развитие как правового государства невозможно без развития территориальных общин. Отмечено, что местное самоуправление - одна из основ конституционного строя. Определено, что решать местные вопросы и обеспечивать учет интересов территориальных общин и государства нужно на уровне полноценных партнеров. В статье проанализированы состояние и тенденции развития местного самоуправления, рассмотрены теоретические и методологические аспекты территориальной общины как особой формы публичной власти, конституционно-правовой, территориально-функциональной системы, определены особенности составления устава общества, представлены зарубежный опыт территориальной организации местного самоуправления. Определены, что с помощью правовых актов регулируется группа муниципальных отношений почти во всех сферах жизнедеятельности общества, а устав территориальной общины должно стать основным локальным нормативным актом самоорганизации населения.

Ключевые слова: местное самоуправление, территориальная община, устав, система местного самоуправления.

Лит. 31.

Інформація про автора

ПРАВДЮК Андрій Леонідович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: a.pravduyk@ mail.ru)

PRAVDYUK Andrew – Candidate of Law Science, Associate Professor of Law, Vinnitsa National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna str., Vinnitsia, e-mail: a.pravduyk@ mail.ru)

ПРАВДЮК Андрей Леонидович – кандидат юридических наук, доцент кафедры права, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: a.pravduyk@ mail.ru)

